

GECEKONU ALANLARINDA UYGULANAN KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNİN MEŞRUIYET ZEMİNİ OLARAK YOKSULLUK VE SUÇ*

POVERTY AND CRIME AS THE BASIS OF LEGITIMIZATION OF URBAN REGENERATION IN SQUATTER HOUSING AREAS

Araştırma Makalesi
Research Paper

Erman AKSOY**
Özlem GÜZEY KOCATAŞ***

Öz:

Türkiye’de kentsel dönüşüm, mekânın küresel sermayeye çekici alanlara dönüşümünde etkin bir müdahale biçimi olurken, müdahale alanları çöküntüleşmenin görülebilir olduğu, nüfusunun toplumsal uyum süreçleri içerisinde kabul edilebilirliğinin azaldığı gecekondu alanlarıdır. Gecekondu alanlarını yoksulluk ve suçla ilişkilendiren bakış açısı 1940’lardan günümüze evrilerek gecekonduya karşı bir toplumsal algı oluşturmuştur. Hükümet politikaları da bu algıya göre şekillenmekte ve gecekondu problemine yıkımdan affa, ıslaha ve dönüşüme kadar farklı müdahale biçimleri tanımlanmaktadır. Bu süreçte günümüz dönüşüm uygulamalarının farkı yoksulluk ve suç unsurları kullanılarak müdahalenin meşrulaştırılmasıdır. Ancak gecekondu alanları yıkılır ve farklı bir nüfus grubunun eline geçerken, gecekondu nüfusu problemleri ile birlikte kente dağılmakta ve başka sorun alanları yaratmaktadır. Bu alanların da dönüşüme konu olması kaçınılmazdır. Çalışma öncelikle bu olgunun tarihsel süreçte sorgulanması ve bu sorgulamanın sonuçlarının iki örneklem alanda irdelenmesi üzerine odaklanmaktadır. İlk çalışma alanı Ankara Altındağ İlçesi Çiçin Bölgesidir. Bu alanın yıllardır artan yoksulluk ve suç oranları ile dikkat çekmesi kentsel dönüşüm uygulamasını getirmiştir. Ancak dönüşüm sonrasında suçlu nüfusun bir kesimi başka yerlere göç ederken, bir kısmı suç oranlarını devam ettirmiştir. İkinci çalışma alanı Çiçin nüfusunun göç ettiği ve mevcut nüfusun terk ettiği Sincan Saraycık Mahallesi’dir. Bu değişim sosyal ve fiziksel mekanda görünür hale gelmiş ve Saraycık Mahallesi kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gecekondu, Gecekondu, Yoksulluk, Suç, Kentsel Güvenlik, Kentsel Dönüşüm.

Abstract:

While urban regeneration in Turkey emerges as an effective method of intervention in the transformation of urban space into areas of attraction for the global capital, intervention areas are squatter housing areas where degradation is visible, the population of which gradually loses its acceptability in social integration processes. Evolving from the 1940s up to the present, the urbanites, meeting an unexpected population and space, have always viewed squatter housing population as a problem. Government policies are formulated in accordance with this social perception. The difference with today’s regeneration applications is their legitimization of intervention through elements of poverty and crime. But as the squatter housing areas are demolished and subject to gentrification, squatter population moves to different areas of the city with their problems. So it is inevitable that these areas will be subject to regeneration. This study first questions this phenomenon in a historical perspective and then discusses its results in two case study areas in Ankara. The preliminary research area is Çiçin in where increasing poverty and crime rates

* Makale Gönderim Tarihi: 19.09.2016

Makale Kabul Tarihi: 28.11.2017

** Dr., Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü,
eaksoy@gazi.edu.tr, orcid.org/0000-0002-5215-7021

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü,
odundar@gazi.edu.tr, orcid.org/0000-0001-7660-1054

brought about urban regeneration. Yet, while some portion of the criminal population migrated to other destinations after regeneration, another portion has remained and sustained the crime rates. The second study area is Sincan Saraycık Neighborhood, a place where Altındağ's squatter population migrated to and the original population abandoned. This change has become visible in the social and physical space and Sincan's Mayor has announced his decision on applying urban regeneration in the Saraycık Neighborhood.

Keywords: Squatter Housing, Squatter Population, Poverty, Crime, Urban Security, Urban Regeneration.

GİRİŞ

Türkiye’de kentsel dönüşüm, kentsel alanların yenilenerek arsa pazarına kazandırılmasında başlıca araç olarak öne çıkmaktadır. Gecekondu alanlarında konutun azalan değeri ile kentsel arsanın merkezi konumundan kaynaklı artan değeri arasındaki rant farkının kentsel aktörler arasında paylaşımı dönüşümün motivasyonunu belirlemekte, yüksek gelir/statü alanlarına dönüştürülmesi temelinde neo-liberal kent politikalarının uygulama aracı olmaktadır. Arz ve talebin bir üst ölçekte neoliberal politikalar ile belirlenmesinin göstergesi ise dönüşüm ve sonrasında gelişen soylulaştırma sürecinin yasal mevzuat ile güvence altına alınması ve meşrulaştırılmasıdır.

Bu bağlamda meşrulaştırmanın sınırları çöküntüleşme sürecinin görülebilir olduğu, nüfusunun toplumsal uyum süreçleri içerisinde kabul edilebilirliğinin azaldığı, hatta zararlı görüldüğü gecekondu alanları ile tanımlanmaktadır (Güzey, 2012; Türkün 2011; Kurtuluş 2006). Böylece bir noktada girişimlerin “küreselleşen dünyanın kendi iç dinamikleri ile şekillendiği” söylem olarak yayılırken, diğer noktada çöküntüleşme süreci sosyal kaygılar temelinde Belediyeler ve TOKİ başta olmak üzere kentsel alan ile ilgili kurumlar ve medya elinde görünür kılınmaktadır (Güzey, 2012; Türkün 2011; Kurtuluş 2006; Karaman, 2012).

Gecekondu ve gecekondu, 1940’larda yoksulluğun görünür yüzü olması nedeniyle gözden ırak tutulmalıdır. 1950’ler ve 1960’larda artık kentin bir parçasıdır ama nüfusunun kentlileşmesi gerekmektedir. 1970’ler ve sonrasında sağlıklı yaşam koşulları ile birlikte gerçek ve potansiyel suç odaklarıdır, 1980’ler ve 1990’lara gelindiğinde ise gecekondu varoluşudur. Bu süreçte değişen toplumsal algı önce devlet politikalarını şekillendirirken, refah toplumu uygulamalarından piyasa odaklı uygulamalara geçişi ile devletin toplumsal algı üzerinde açık şekillendiriciliği görülmektedir. Böylece hükümet politikaları bu görüşlere göre şekillenmekte ve gecekondu problemine yıkımdan affa, ıslaha ve son olarak dönüşüme kadar farklı müdahale biçimleri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda 1970’lerde kentsel söylemde yerini bulan, 1990’larla öne çıkan ve 2000’lerle birlikte ivme kazanan görüş, gecekondu alanlarının suç odakları olduğu, suç unsurunun kentsel dönüşüm ile ortadan kaldırılabileceğidir ki pek çok belediye kentsel dönüşümün gerekçesi olarak artan suç oranlarını göstermekte ve toplum gözünde kabul görmektedir. Bu noktada göz ardı edilen dönüşümün sadece fiziksel bir müdahale olmadığı, bütünsellik olgusu ile sosyal ve ekonomik dönüşümü de barındırması gerektiğidir. Yoksulluk ve suç ekonomik ve sosyal

temelli sorunlardır. Bu sorunların mekanla etkileri ise karşılıklılık içerir. Bu çalışmanın amacı kentsel dönüşümün tanımlanan problem(ler)e ne kadar çözüm getirdiğinin alan araştırması ile sorgulanmasıdır.

Çalışmanın yöntemi, gecekondulaşma ve müdahale biçimlerinin sorgulanmasına yönelik literatür taraması, gecekonduya bakış açısının irdelenmesine yönelik gazete haberlerinin taranması, müdahale biçimlerine yönelik bilgi ve belge inceleme ve çalışma alanlarında derin görüşme ve anket uygulamasından oluşmaktadır. Bu bağlamda Ankara'daki dönüşüme konu edilen gecekondu alanları arasından suçla bağdaştırılan en tanınmış örnek olan Çiğçi Bölgesi seçilmiştir. Böylece ilk çalışma alanı Çiğçi Bağları diye de bilinen, Ankara Altındağ İlçesi Çiğçi Bölgesidir. Anket uygulaması %10 örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Çiğçi Mahallesi 1. Etap'ta dönüşüm sonrası nüfus yaklaşık 2500 kişidir. Bu alanda 2013 yılında toplam 100 adet anket uygulanmıştır.

Çalışmanın diğer bir önemli çıkış noktası dönüşen alanlarda nüfusun yer değiştirmesi ile problemlerin kentsel mekanda yeni bölgelere kaydığıdır ki Çiğçi Kentsel Dönüşüm Projesi sonrası nüfusun büyük bir bölümünün Sincan İlçesi Saraycık Mahallesi taşındığı tespit edilmiştir. Böylece ikinci çalışma alanı Çiğçi nüfusunun göç ettiği ve mevcut nüfusun terk ettiği Ankara Sincan İlçesi Saraycık Mahallesi olmuştur. Zamanla bu değişim sosyal ve fiziksel mekanda görünür hale gelmiş ve Saraycık Mahallesi kentsel dönüşüm alanı olarak ilan edilmiştir. Saraycık Mahallesinde güvenlik problemleri nedeniyle anket yapılamamış, araştırma 2013 yılında yapılan 10 adet derin görüşme ve katılımcı gözlemi ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca her iki alanla ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü ile de derin görüşme uygulanmıştır.

1. DÖNÜŞÜMÜN MEŞRUIYET ZEMİNİ

Türkiye'de gecekondu alanlarının oluşumu 1940'larla başlayan köyden kente göç ve devletin kente gelen nüfusa konut sunamaması ile açıklanmaktadır (Tekeli 2008; Çakır, 2011; Erman, 2004; Şenyapılı, 2004). Aynı memleketten gelenlerin dayanışma arayışları ile aynı yerde yoğunlaşarak oluşturdukları gecekondu alanları, zaman içerisinde gelişerek büyük kentsel alanlar kaplamaya başlamıştır. Kentli nüfus oranı 1945'lerde % 20'lerden, 2000'lerde % 80'lerin üstüne çıkmıştır (Tekeli 2008: 50).

Kentsel gelişim temelinde kentlerin dönüşerek öncelikle kentsel yaşam kalitesi bağlamında çağa uyum sağlaması gerekliliği kaçınılmaz bir olgudur. Böylece dönüşüm olmazsa olmaz olarak kabul görmekte ve gecekondu alanlarının sağlıklı kent parçalarına dönüştürülmesi, artan yoksulluk ile daha da belirginleşen suç potansiyelinin bertaraf edilmesi, vb. kaygılarla yeniden yapılandırılmaktadır. Bu kaygılar, gecekondu ve nüfusunun toplum gözündeki yerinin geçirdiği evrim ve bu evrimin dayandığı ekonomik, toplumsal, sosyal ve siyasal süreçlerle yakından ilişkilidir.

1.1. “Dezavantajlı Öteki”den “Sakıncalı Gecekondu”ya

Gecekondu ve nüfusuna yönelik devlet politikalarında ilk kırılma noktası, 1950’de tek partili dönemden çok partili döneme geçiş ile ortaya çıkmakta ve 1960 müdahalesi ile sonlanmaktadır. Bu dönemde gecekondu alanlarına yaklaşım köyden kente göçün engellenmesine dayanan yoksulluğun kırsal mekana tecriti çabasıdır (Buğra, 2008; Tekeli, 2008; Demirtaş ve Şen, 2007: 88). Köylü insanlık dışı bir “öteki” olarak resmedilmektedir (Buğra, 2008: 106; Kılınç ve Çelik, 2009).

Bu soruna 1948 yılında kabul edilen 5218 sayılı Bina Yapımını Teşvik Kanunuyla bir çözüm bulunmaya çalışılmış, “yersiz yurtsuz vatandaşları” konut sahibi yapabilmek için belediyelere arsa tahsis yetkisi verilmekte (Buğra, 2008: 169) ve gecekondu alanlarına belli bir süre için af getirilmektedir (Tekeli, 2008: 56; Çakır, 2011). Ancak kanunun yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içinde ruhsatsız yapılarda artış olmuştur. Gecekondu yapımının mülkiyet nizamını ciddi biçimde tehdit ettiği görülmekte, acil önlem alınmadığı takdirde ruhsatsız yapıların hızla artmaya devam edeceği kabul edilmekte, ama iş yıkım önlemine geldiğinde çözümsüzlük ortaya çıkmaktadır (Buğra, 2008: 169).

İkinci kırılma noktası 1961 anayasasının sosyal devlet ve planlı kalkınma politikaları ile şekillenmekte ve 1966 yılında çıkan gecekondu yasası ile biçim kazanmaktadır. Bu dönem köyden kente göçlerin hızlandığı ve yoksulun seçmen olarak önem kazandığı dönemdir (Buğra, 2008: 170, Davis, 2007; Pınarcıoğlu ve Işık, 2008). Aynı zamanda sanayileşme ile devlet işçi temini zorlukları ile de baş başa kalmakta ve işçi köye dönmesin diye önlem alınması gerekmektedir. Böylece gecekondu kentten bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan Gecekondu Güzelleştirme Dernekleri bir yanda gecekondu kentte kabul edildiğini gösterirken, diğer yanda gecekondu kentlileşme çabalarının bir göstergesidir (Buğra, 2008: 170). Davis (2007) bu noktada gecekonducuların popüler ve akademik yazında romantize edilmesine vurgu yapmaktadır. Böylece kentleşme oranı % 25’ten % 32’ye (Buğra, 2008: 105), 1955-65 yılları arasında gecekondu nüfusunun toplam kent nüfusuna oranı ise % 5’ten % 23’e çıkmaktadır (Davis, 2007: 79).

Erman’a (2004) göre bu dönemde Demokrat Parti, köyden kente göç olgusuna popülist bir yaklaşım sergilemiş, gecekondu yapımına karşı kesin bir duruş almaktan kaçınmıştır. İktidarın bu esnek tavrı gecekondu yapımını yaygınlaştırmıştır. Kıray (1998: 24–27) bu süreçte gecekonducuların geçici yerleşim birimleri olmak yerine kentlerimizin temel karakteri haline geldiğini ifade etmektedir. Bu ortamda köylüden çekinme/korkma temelinde kentlileşme yeni gelişen bir kavram olmaktan çıkarak, kentlileşememe sorunu olarak algılanmaktadır (Buğra, 2008: 16). Gecekondu, “kentli” ailelerden farklı “Öteki” olarak kurgulanmaktadır (Tok, 1999: 44’dan alıntılan Erman, 2004). Gecekondu kavramı, genel olarak plansız ve çarpık kentleşmeyi ve maddi açıdan gelirin düşük oluşunu ifade etmekle birlikte, kent kavramının modern siyasi düşüncenin ileri sürdüğü entelektüel, moral, sivil ve medenilik boyutları açısından da problem teşkil etmektedir (Kıray, 1998: 22) (Şekil 1).

Şekil 1: Gecekondu ve Çöküntüleşme
Kaynak: Orijinal

1966 yılında çıkan gecekondu yasası, problemi, kamulaştırma ve ıslah veya tasfiye ve sosyal konut inşası yollarıyla çözmeyi öngörüyordu. Ancak bu çözüm büyük kaynak gerektiriyordu. Böylece 1966'dan sonra gecekonducular, belediye hizmetlerinden yararlanarak geliştiler. Yeni yerleşimlerde, enformel nitelikli karşılıklılık ilkesi devlet-vatandaş ilişkilerine uzanarak, her seçim arifesinde gündeme gelen gecekondu aflarıyla bir oy karşılığı tapu tahsis belgesi verme, ardından da belediye hizmeti getirme uygulamasına yol açtı.

1970'lere geldiğinde, gecekondu, gelenekselden moderne geçiş süreci içinde yaşanan geçici bir olgu yerine, kapitalist sistemdeki çeper ülkelerin yaşadıkları kentleşme olgusunun kalıcı bir ürünü olarak görülmeye başlanmıştır (Erman, 2004). Gecekondu, sorunların kaynağı yerine şartların mağduru olarak "Sömürülen/Dezavantajlı Öteki" olarak kurgulanmaya başlanmıştır. Gecekondu artık, kapitalist sistemin getirdiği dengesiz gelişmenin ve çarpıklıkların sonucunda oluşan konumundan dolayı kentle bütünleşemeyen, kentin hizmet ve olanaklarından yararlanamayan kişidir (Erman, 2004: 7).

Böylece 1970'lerde iki yönlü bir gelişme gerçekleşmiştir. Bir yandan var olan gecekondu mahalleleri kentsel hizmetlerden yararlanmasını sürekli artırmakta, sağlanan güvenceler gecekonducularını çok katlı hale getirmesine, yapı kalitesini geliştirmesine yol açmaktadır. Öte yandan gecekondu yapımı, kente gelenlerin, geldiklerinden kısa bir süre sonra, kendi emekleriyle gerçekleştirebildikleri derme çatma bir konut olmaktan çıkmıştır (Tekeli, 2008: 56-57; Demirtaş ve Şen, 2007: 88). Gecekondu yapımı yarı piyasa ilişkileri, yarı mafya türü güç ilişkileri içinde gerçekleştirilmektedir. Bu ilişkiler gecekonduya meşruiyet sağlamasına bile güvence sağlamaktadır (Tekeli, 2008; Davis, 2007)

Artık göçerlerin geri dönmeyecekleri anlaşılmaya başlanmıştır. Bu dönemin en belirgin özelliği gecekonducuların hızla yayılması yanı sıra ticarileşmesidir. Ancak 1970'li yılların sonuna doğru gecekondu yapımı şiddet kullanabilen radikal siyasal gruplar tarafından örgütlenmeye başlamıştır (Tekeli, 2008; Erman, 2004; Demirtaş ve Şen, 2007). Artık para değil, gecekondu yapmalarına olanak verilmesi karşılığında radikal ideolojilere sadakat talep edilmektedir. 1980 müdahalesi sonrasında bu parçalanma zaman içinde yok olmuştur. Ama aynı model bir ölçüde değişik tarikatlar tarafından uygulamaya konulmuştur (Tekeli,

2008: 57-58). Artık gecekondulu varolan düzenle bütünleşmek yerine, varolanı kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmek istemektedir. Böylece gecekondulu, toplumsal kurgulama içinde “Sakıncalı Öteki”ne dönüşmeye başlamıştır.

Üçüncü kırılma noktası 1980 sonrası neo-liberal politikalar ile şekillenmektedir (Öniş 2004; Lovering ve Türkmen 2011; Emimi 2009). 1980’lerde ekonomik istikrarın sağlanmasına yönelik tedbirler, piyasanın serbestleştirilmesi ve kamu sektörünün daraltılmasına odaklanmaktadır. Planlama ise piyasa odaklı uygulamalara zemin hazırlayan yeni bir rol üstlenmektedir. Türkiye’yi yönetenlerin dönemin neo-liberal dünya ekonomisine eklemlenmiş bir piyasa ekonomisi modelini benimsemeleriyle birlikte, bir önceki dönemin ahlaki ekonomi ortamı yerini başka bir şeye bırakmaktadır (Buğra, 2008: 17). Türkiye’de yoksulluğu kontrol altında tutmaya hizmet eden mekanizmalar ortadan kalkmaya başlamaktadır. Bu değişim, kentlere göç edenlerin topluma entegre olmasına yardım eden mekanizmaların zayıflamaya başlamasına işaret etmektedir (Buğra, 2008: 201).

Bu arada gecekondulu, piyasa ekonomisine geçişin getirdiği değişimlerden etkilenmeye başlamıştır. Gecekonduların önceden başlayan ticarileşmesi, kent yoksullarının konut edinme imkanlarını giderek zorlaştırırken, kentin gelişmesi ve yeni çevre yollarının ulaşımı kolaylaştırmasıyla, orta sınıf konutları kent merkezinden çepere doğru yayılmaya başlamıştır. Bu yeni yerleşim biçimleri, orta sınıfın konut ihtiyacına cevap veren büyük inşaat şirketlerinin çevre arazisine el koyma gayreti içinde potansiyel gecekondularla rekabete girmelerine yol açmaktadır (Buğra, 2008: 202). Bu ortamda gecekondulu konusuna toplumun bakışındaki önemli bir değişim 1984 yılında çıkartılan af yasasında ortaya çıkmıştır (Şenyapılı, 1998; Karaman, 2012: 8; Şenyapılı, 2004). Yasada gecekondulu alanlarında imar ve islah planları yapılması ve bu planlar yapıldıktan sonra piyasa süreçleri içinde gecekonduların yıkılarak yerine yapsatıcılık yoluyla çok katlı apartmanlar yapılması öngörülmüyordu. Bu affin ilginç yanı siyasal otoritenin gecekondulara geçmişteki aflarda olduğu gibi sadece kentte yaşamlarını sürdürmeleri için yapılan, bir anlamda devletin kendisinin halkının konut hakkını karşılayamayışı dolayısıyla emrivaki olarak gelişmiş bir duruma razı olmasından çıkması ve gecekondulunun da kentte toprak spekülasyonu yapabilme hakkının varlığının tanınması haline gelmiştir. Bu çözüm ancak büyük kentlerde prestijli konut alanlarına yakın gecekondulu mahallelerinde etkili olmuş ve gecekondulu sahipleri çok büyük kazançlar elde etmişlerdir. Bu da toplum vicdanını rahatsız etmiştir (Tekeli, 2008: 58; Çakır, 2011; Karaman, 2012).

Ayrıca 1980’lerde hükümet, gecekondulu yapımını engellemekte konut kooperatiflerinin önemli bir rol oynayacağı fikrini benimsemiştir. Bu doğrultuda, 1984’te Toplu Konut ve Yatırım İdaresi (TKYİ) kurulmuş ve ülkenin en büyük konut finans kurumu haline gelmiştir. Ama TKYİ’nin rolü, gerçekten yoksul kesime konut sağlamaktan çok çevre arazisinde orta sınıf yerleşimleri inşa eden büyük müteahhitlerin bu alandaki faaliyetlerini desteklemek olmuştur (Buğra, 2008: 202-3). Böylece ilk tutum, yol açtığı yıkımlar nedeniyle servet ve korku içinde harcanan bunca emeğin kaybına, kente göçenlerin yersiz, meskensiz kalmasına neden olurken, ikinci tutum kentsel arsa ve konut vurguncululuğunu, yağmacılığı, geti-

rimciliği körükleyerek sorunu bugünkü konumuna getirmiştir (Çakır, 2011). Bu gelişmeler gecekondu o zamana kadar konut ihtiyacının tartışılmaz gerçekliğine dayanılarak savunulan sosyal meşruiyet zeminini zayıflatmıştır (Buğra, 2008: 203). Öte yandan, gecekondu ve yoksulluk, giderek artan bir şekilde araştırmalara konu olmaktadır. Bugün, gecekondu denilince akla gelen kent yoksullarıdır. Gecekondu alanlarında yoksulluk hakim olurken, fakirlik kültürü beğenilmeyen gecekonduyunun arabesk, “varoş” gibi terimlerle diğerlerinin söyleminde oluşmaktadır (Demirtaş ve Şen, 2007: 101; Şenyapılı, 2004). Medya alt gelir grubu konut alanlarında artan yoksulluğun sokak çocukları, “varoş çocukları” ile görünür hale geldiğine deyinmektedir. Artık kentteki yoksulun adresi gecekondulardır ve gecekondu artık köylü değil, kentin yoksuludur (Erder 1996; Adaman ve Keyder, 2006).

1990'lara gelindiğinde kurumsal düzenlemeler kentsel rantların artırılması motivasyonu ile biçimlenen neo-liberal söylem ardında mülkiyete dayalı gelişim destekli yeni bir kentsel koalisyon tanımlamaktadır. Bu koalisyonun en büyük destekçileri olan müteahhitler, arazi sahipleri, danışmanlar, profesyoneller ve medya gibi özel sektör aktörlerinin yetkileri ve/veya gücü, yasal düzenlemeler ve TOKİ gibi devlet kurumlarının artan inisiyatifi ile daha da belirginleşmektedir (Türkün, 2011). Bu bağlamda planlamanın değişen rolü özel sektörün yetki alanını genişleten ve kentsel aktörlerin yapabilir kılındığı yeni bir devlet aracı ile tanımlanmaktadır (Swyngedouw vd., 2002; Taşan-Kok, 2010; Gunder, 2010). Planlamanın müdahale alanları ise kamu yararının en yüksek olduğu alanlar değil, en yüksek ekonomik fayda mantığı ile kentsel elitlerin yatırım sermayesi çekim alanlarını belirleyeceği mega projelerdir (Swyngedouw vd., 2002; Lovering, 2007; Peck ve Tickell, 2002).

Bu süreçte 1990'ların ortasına gelindiğinde artık gecekonduya acınmamakta, onlara haksız kazanç sahipleri olarak bakılmaktadır. Bir zamanlar sefalet edebiyatına konu edilen gecekondu şimdi rant ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu ortamda gecekonducuların yoksul olmadıkları fikri de, basının işlediği bir fikir haline gelmiştir (Buğra, 2008: 203; Bozkulak, 2005). Toplumun bir zamanlar yoksul ve çaresiz olarak gördüğü, ve gecekonduculu, onaylamasa ve kenti bozduğuna inansa bile, hoş görüyle yaklaştığı gecekondu, bugün gecekonducular rant mekanizması içine çekildikçe, “haksız kazanç” “talan” “yağma” gibi sözcüklerle anılır olmuştur (Erman, 2004).

2001 krizi ile birlikte değişen önce piyasanın işlerlik kazanması için ciddi bir devlet müdahalesine ihtiyaç olduğunun anlaşılması, ikincisi yoksulluğun piyasanın çözemeyeceği bir sosyal sorun olduğunun görülmesidir. Artık enformel nitelikli karşılıklı ilişkileri, ne aile ve hemşerilik bağlarının ne de devlet-toplum ilişkilerinin kapsamı içinde, zor durumdaki bireylere sosyal güvence sağlayacak durumda değildir (Buğra, 2008: 220; Şenyapılı, 2004).

Gecekondu alanlarında dayanışma örüntüleri de bu süreçte çözülmektedir. Bir önceki dönemde başlayan gecekonduculunun haksız kazanç” “talan” “yağma” gibi sözcüklerle anılması, bu dönemin ekonomik politikaları daha da güçlenmektedir. Gecekonduculunun tehlikeli olduğu da daha sıklıkla vurgulanmaktadır. Her türlü şiddetin ve yasa dışılığın adresi gecekonduculu olmaktadır (Şenyapılı, 2004). Bu durumu ifade etmek için 1990'ların ortala-

rında oluşturulan varoş kavramı artık sık kullanılır bir kavram haline gelmiştir (Demirtaş ve Şen, 2007). Akademik çevrede bu kavramı kullanan (Ayata, 1996) ya da bu kavramı eleştirel olarak irdeleyen (Etöz, 2000) çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Varoşun şiddetin kol gezdiği, yasa dışı faaliyetlerin hakim olduğu, toplumla bütünleşmek yerine topluma ve sisteme karşı bir duruşun üretildiği yerler olarak kurgulanması söz konusudur (Etöz, 2000). Bu kurgulama içinde varoşlu, kent ve kentli için sürekli bir tehlike kaynağıdır (Erman, 2004). Varoş kavramı, göç sonucunda kentlerde oluşan kültüre 2000’li yılların yerleşik kentlisinin tepkisini içinde taşımaktadır. “Kent seçkinleri,” “yoz” “dejenere” olarak tanımladıkları “varoş kültürü”nü beğenmemekte, 1980 sonrasında içlerinden kısa zamanda servet sahibi olmuş yeni zenginler çıkaran köy kökenli göçmenleri kültürsüzlükleri ile kent yaşantısını bozmakla suçlamaktadırlar. Kısacası, “varoşlu” şemsiyesi altında şiddet ve toplumsal düzensizlik bir araya getirilmektedir (Erman, 2004: 13; Demirtaş ve Şen, 2007: 99-100). 1950’lerin kentle bütünleşemediği, köylü değerleri ve yaşam biçimini koruduğu için “kentli” tarafından toplumun modernleşmesi önünde bir engel olarak görülen gecekondu halkı, bugün “varoşlu” adı altında “Sakıncalı Öteki” olarak tanımlanmakta ve “kentliler” tarafından giderek kendi dışlarına itilmektedir (Erman, 2004: 13).

2004’te yapılan yeni yasal düzenlemeler ile gecekondu yapımı 5 yıl hapis ile cezalandırılan bir suçtur (Karaman, 2012: 5). Dönüşüm adına yapılan yasal düzenlemeler ise 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmazların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanununun ve 5393 sayılı Belediyeler Kanununun eskiyen tarihi mekânların ya da afet ve riske açık kent parçalarının yenilenmesine olanak sağlayan 73. madde hükümleridir (TMMOB Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu, 2006). Ancak 5366 sayılı yasada yıpranan ve özelliğini yitirmiş kent bölgelerinin nasıl ve hangi ölçütlere göre belirleneceği açıklanmazken, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73. maddesi Belediyelere her konum ve özellikte ve neredeyse her büyüklükte alanı dönüşüme konu edebilme olanağı tanımaktadır (Uzun, 2006). Bu kanun kentsel dönüşümü olanaklı kılan en güçlü yasal düzenleme olarak halen yürürlüktedir. Kent bütününe gözetir hiç bir karara referans vermeyen 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73. maddesinin temel amacı kentsel yenilemeyi 3194, 2863 vb. tüm hukuksal bağlardan kurtarmak ve kentleri mevzi planlardan oluşan bir “yap-boz”a dönüştürmektir. Ayrıca bu yasa, kentsel gelişme ile ilgili tüm müdahale hakkını Belediyeler ve TOKİ’ye devretmektedir. 2005’den günümüze TOKİ’nin kentsel gelişme ile ilgili yetki alanı, konut sektörü ile ilgili şirket kurmadan her türlü gelişme planı yapma ve gecekondu alanlarının dönüşümü projelerine kredi olanağı sağlamaya kadar hızla genişletilmiştir. 2007 yılında çıkarılan 5609 sayılı yasa ile de TOKİ artık gecekondu rehabilitasyon, yıkım ve önleme alanlarının sınırlarını belirlemekle yetkili tek kurumdur (Türkün, 2011). 2003’den bu yana TOKİ, devletin “planlı kentleşme ve konut üretimi politikaları” çerçevesinde farklı belediyeler ile birlikte toplam 162.886 konut sayısına ulaşan kentsel dönüşüm projesi hazırlamıştır (Kara ve Palabıyık, 2009). Ulusoy (2008) ve Işık ve Pınarcıoğlu (2001) bunun kentlerin merkezi alanlarının dönüşümü için yaratılan piyasa odaklı ortaklıkları destekleyen sürecin bir parçası ya da yeni elitler için arsa pazarlama stratejisinin

bir uzantısı olarak tanımlamaktadır. Kentsel alanlar sağlıklılaştırılırken, “problemlili” nüfus kent dışına atılmakta, kentler “temizlenmektedir.” Bu oluşum, dönüşümün toplum açısından kabul edilebilirliğini artıracaktır. İdarenin web sitesinde (www.toki.gov.tr) kentsel dönüşüm yaşanabilirlik kriteri üzerinde durularak bu alanlar için tek çözüm yolu olarak tanıtılmakta ve kentsel dönüşüm artık bir devlet politikası olduğu vurgulanmaktadır.

2011 yılında Hükümetin devlet sistemini yeni 11 bakanlık ile yeniden yapılandırması da otoriter devlet kurumunun oluşumunda önemli bir adım olmuştur. Bu bağlamda kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 17.08.2011 tarihinde çıkarılan 648 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Belediyeleri tüm planlama yetkilerini eline almıştır. Bu düzenlemenin 4. Maddesi, kentsel dönüşüm alanı ilan etme ve bu alanlarda uygulama imar planı ve proje yapma yetkisini de Bakanlığa devretmektedir. Kentsel dönüşüm alanında yapılan son yasal düzenleme ise 16.05.2012 tarihinde çıkarılan Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanundur. Bu Kanunun amacı; “afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir.” Bu tür riskli alanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOKİ ya da Belediyeler tarafından belirlenirken tüm yetki yine bu kurumlara devredilmektedir. Tüm bu yasal düzenlemeler özellikle akademik çevrelerce eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin başında yenilemeye ihtiyaç duyulan kentsel mekânların sosyal, kültürel ve ekonomik köklerinden soyutlayarak değerlendirilmesi ve kentsel yenilemenin fiziksel yenilemeye indirgenerek piyasanın işleyişine terk edilmesi gelmektedir.

Başbakanlığın İç Güvenlik Stratejisi Belgesi-2006’da, varoş niteliğindeki yerleşimlerin, belirli bir plan doğrultusunda, ilgili belediyeler tarafından “kentsel dönüşüm” kapsamında ortadan kaldırılması ve gecekondu önleme bölgeleri oluşturularak yeni varoşların oluşmasının engellenmesi öngörülmüştür (Güven, 2008’den alıntılan Kılınç ve Çelik, 2009). Fiziki mekânın güvenli, nitelikli ve yaşanabilir kılınması için afet riski taşıyan alanların, fiziki, sosyal ve ekonomik köhneme alanlarının, korunması gerekli doğal, tarihi ve kültürel çevre alanlarının toplum yararı esas alınarak dönüşüm plan ve projeleri kapsamında tasfiye, yenileme ve iyileştirmeye tabi tutulması gerekmektedir.” (Kılınç ve Çelik, 2009: 159-160). Ancak burada sözü hiç edilmeyen dönüştürülecek kentlerimizde yaşayan kentli nüfusun kültürel açıdan nasıl dönüştürüleceği ve modern standartlarda inşa edilmiş kentlerin beşeri unsuru olarak kentli nüfusun kentlileştirilmesi problemidir. Kültürel dönüşüm maddi çıkar güdüsüyle hareket eden özel sektör için uygun bir faaliyet alanı değildir. Bu nedenle maddi açıdan dönüştürülen kentlerimizin insan unsurunun benzeri bir iyileştirmeye tabi tutulması görevi topluma ve kamu kurumlarına düşmektedir (Kılınç ve Çelik, 2009: 160). Bu gelişmeler ile birlikte emlak piyasasının önemli bir aracı haline gelen gecekondu alanları hızla dönüşüme konu olmaktadır. Günümüzde kentlerin çoğunda artık orijinal nitelikleri ile bir gecekondu alanına rastlamak mümkün değildir (Öncü, 1988’den alıntılan Karaman, 2012).

1.2. Mekânsal Damgalanma

Suç teorisyenleri Brantingham ve Brantingham'a (1993'den alıntılanan Sheldon, 1998) göre, kentte yaşayan tüm insanlar günlük yaşamlarında rutin olarak kullandıkları kentsel mekanlara karşı bir algı geliştirirler. Kentlerdeki kriminal hedeflerin seçiminde kişilerin mekanı nasıl algıladıkları ve mekanın kişilerde yarattığı farklı algılara neden olan özellikleri (genellikle fiziksel özellikler) önem taşımaktadır. Kimi kentsel mekanlar suça karşı nötr ya da az suç oranına sahipken, kimi mekanlar ise suçun gelişimine zemin hazırlayan, sorunlu alanlar olarak belirlenmiştir (Brantingham, 1995).

Bu bağlamda çöküntü bölgesi, "fiziki yıkıntı ve şekil değiştirmenin, kötü konut şartlarının, aşırı kalabalığın, yoksulluğun ve suçun yüksek derecede bulunduğu" sorunlu kentsel bölgeleri adlandırmak için kullanılmaktadır (Dönmezer, 1981). Bu adlandırmada bu bölgelerin toplumda yarattığı izlenim önemlidir. Suçun açıklanmasında ve incelenmesinde suç olarak nitelendirilen eylemden ziyade, toplumun bu eyleme verdiği tepkiye ağırlık veren yaklaşımlar damgalama (labelling) kuramı içerisinde değerlendirilir. Damgalama yaklaşımı, her ne kadar suç işlemlerinin nedenlerini açıklayamasa da, düşük gelirli ve azınlık gruplarının damgalanma ihtimallerinin daha fazla olduklarına dikkat çekmektedir (Sokullu ve Akıncı, 2004). "Toplumun marjinde" yaşayanlar, çok az güce ve kaynağa sahip olanlar damgalanmaya en az direnebilecek ve sapkın rolüne yönelmeleri olasılığı en fazla olanlardır (Gove, 1975). Kentleşme ve suç ilişkisi açısından bu yaklaşımın önemi belirli kişiler gibi, belirli kentsel bölgelerin de bir damgalanma sürecine maruz kalmalarıdır. Wacquant (2006) bu durumu "mekansal damgalanma" olarak adlandırmaktadır.

Türkiye'de mekansal damgalanma özellikle medya elinde gecekondulara odaklanmaktadır. Geniş (2006) medyanın rolünü şu şekilde tanımlamaktadır: "Medyanın gecekonduları 'insanlıktan çıkmış', tehlikeli ve arsız' addeden söylemi, onları her türlü zulme müstahak 'ötekiler' olarak resmediyor ve toplum gözünde yerinden edilmelerini meşrulaştırıyor. Oysa gecekondular medyanın onları yaftaladığı gibi kendilerini varoşlu olarak görmezler. Varoş söyleminin dışlayıcı, aşağılayıcı karakterinin onlar da farkındadır ve onları vatandaşlık haklarından azade kıldığını düşündükleri için reddederler. Varoş söylemi üzerine yapılan analizlerde, bu söylemi oluşturan parçaları, bu söylemin kentli yoksullara dair tahayyülünü, hakim kent kültürü ile onun sosyal ve kültürel 'ötekisini' görüyoruz. Bu tahayyülde, gecekondular artık sadece yoksulların değil, 'tehlikeli sınıfların' mekanıdır."

Böylece medyada bir yanda gecekonduların suç alanlarına dönüşümü vurgulanırken (Şekil 2), diğer yanda emlak siteleri kentsel dönüşümün emlak piyasasına getirişi üzerinde bir algı yaratmaktadır.

Şekil 2: Varoşlar

Kaynak: <http://www.aksam.com.tr>, <http://www.diyarbakirolay.com.tr>

Kentsel dönüşüm projelerinin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerle işbirliğinin önemine vurgu yapan eski Çevre ve Şehircilik Bakanı bir basın bildirisinde: " özellikle dönüşüm projelerine çok önem vererek azami mesai harcıyoruz. Kentsel dönüşüm şehircilik açısından olduğu kadar polisiye olaylar ile suç oranlarının azalması için de son derece önemlidir. Düzenli şehirleşmenin olduğu bölgelerde suç oranları da düşüyor" demektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 6 Aralık 2004 tarihli yazısında gecekondu bölgeleri potansiyel suç merkezi olarak tanımlanmakta, Emniyet'in Adana, Ankara, Antalya, İçel, İstanbul ve İzmir'deki 16 bin 144 şüpheli üzerinde yaptığı araştırmada, gecekonduların ve kimsesizlerin barındığı sokakların birer potansiyel suç merkezi olduğunun ortaya çıkarıldığı ifade edilmektedir. Hürriyet gazetesinin bir haberinde ise "Suç mahallesi olarak bilinen Çiçin Mahallesi, kabuğundan sıyrılıyor" (<http://www.hurriyet.com.tr>) başlığı ile, geçmişte yaşanan asayiş olaylarıyla bilinen mahallenin, kabuğundan sıyrıldığı, 2005'te hayata geçirilen kentsel dönüşüm projeleri ile gecekonduların yerini lüks konutlar alırken, dar ve kapalı yolların yerini ise geniş yolların aldığı (<http://www.hurriyet.com.tr>) ifadesi ile bir suç alanının kentsel dönüşümle kurtarıldığına değinilmektedir. Aynı habere ayrıca <http://www.emlakproje.com> adresinde de rastlanmaktadır:

"Altındağ, fark edilmeye başlandı, umutlar yeniden yeşerdi. İnsanların bırakın yürüyerek, arabalarıyla bile geçmekten korktukları Çiçin bölgesi, Altındağ Belediyesi'nin yürüttüğü kentsel dönüşüm çalışmaları ile yeni bir görünüme kavuştu. Kötü şöhreti ile anılan bölgede gecekonduların yerini lüks konutlar almaya başladı. Kararlı tavrımızdan bir kez olsun geri adım atmadan, yıkımların kavgasız gürültüsüz tamamlanmasını sağladık. Üst yapı, alt yapı ve çevre düzenlemesi ile birlikte Çiçin Toplu Konut Projesi Ankara'da yeni bir dönemin simgesi olmaya aday."

Bugün gazetesinin "TOKİ, büyükşehirlerde gecekondu bırakmayacak" başlıklı yazısında ise kentsel dönüşümün şehircilik açısından olduğu kadar polisiye olaylar ile suç oranlarının azalması için de son derece önemli olduğu vurgulanmakta ve düzenli şehirleşmenin olduğu bölgelerde suç oranlarının da düştüğü belirtilmektedir (<http://www.bugun.com.tr/>

son-dakika). Akşam gazetesinin 23.01.2014 tarihli yazısında şu ifadelere yer verilmektedir: “Adana'da taş atan çocukların sayısı arttı, Emniyet rapor hazırladı. Sokakları dar gecekondulu mahallelerinin suç ve suçlu için doğal korunak sağladığını vurgulayan Emniyet 'kentsel dönüşüm' istedi... Raporla 'Plansız yapılaşma nedeniyle araç giremeyen dar ve çıkmaz sokaklar şüphelilerin kaçışını ve barınmasını kolaylaştırıyor. Birbirine geçilebilen basit binalardan oluşan yapı tarzları suçluyla mücadeleyi zorlaştırıyor. Bu tür semtlerde terör örgütü mahalle baskısı kuruyor. Suç odağı haline gelen gecekondulu bölgelerinin kentsel dönüşümüne öncelik verilsin' denildi. Söz konusu bölgelerde 8 yıl kesintisiz eğitime katılan çocuk sayısının bile tespit edilemediği belirtildi. Valilik raporun ardından başta Seyhan olmak üzere ilde yaklaşık 250 bin kişiyi ilgilendiren dönüşüm için harekete geçti.” (<http://www.aksam.com.tr>).

Böylece bir yanda artan nüfus ve çöküntüleşme süreci, diğer yanda dönüşümün meşruiyet zeminini oluşturan mekansal damgalanma ve bu iki sürecin birbirini tetikleyici özellikleri süreci gecekondulu mahallelerini hızla suç odağına dönüştürmektedir. Örneğin yukarıda değinilen Çiçin bölgesi giderek suça eğilimlilerin, işsizlerin, alkoliklerin yeri haline gelmekte, kentte tutunamayanları kendisine çekmektedir. Böylece mekân suçu yeniden üreten önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Erman, 2007). Ancak bu noktada Erman (2007) mahallede suçla ilişkisi olmayan, yoksulluktan dolayı başka seçeneği olmadığı için mahalleye mahkum olan ailelerin de mevcut olduğuna ve bu nüfusun mekansal damgalanma tehdidi altında olduğuna vurgu yapmaktadır:

“Hem şiddet ve suç olaylarının heran yeralma olasılığı olan günlük yaşam, hem de mahallenin suça örtüşen ünü, bu 'sıradan' mahalleliyi çok zor durumda bırakmaktadır. Başka bir araştırmada ortaya çıktığı gibi (Aksungur, 2006), bir genç, polislin nerede oturduğunu öğrenince kendisine suçlu muamelesi yaptığından bahsetmektedir: “(Polis) gençler nerde oturuyorsunuz, şurası, deyince, hadi binin arabaya, naptık abi? Çeviriyorlar, pat beş sene önce kavga etmişim, o çıkıyor, hemen bu hırsızlık da yapmıştır... Bizim eşgal bozuk, nerde oturuyorsun, şurda, hemen yapıyor bu hırsızdır diye.”

Diğer bir genç oturduğu mahalleden dolayı damgalanma durumunun önünü kesmek için İnternet üzerinden 'chat' yaptığı kişilere oturduğu yeri farklı söylemektedir: “İş ararken, gezerken, hatta ‘chat’ ortamında da oluyor, nerelisin, Doğan-tepe dediğimiz zaman olay bitiyor. Bazen biz de yalan atmak zorunda kalıyoruz Bahçelievler falan diye. Ne yani, bilmese seninle saatlerce konuşuyor, ama gecekondulu çocuğu olduğunu söyleyince, anında kesiyorlar sohbeti... Diyorum ya abi, biz oturduğumuz yerden dolayı dışlanıyoruz hem yani.” Bir diğer genç de şöyle demektedir: “Adam ilk önce soruyor nerelisin diye (iş ararken) Doğan-tepe deyince zaten kafada bitiriyor seni. Ne bileyim, tipine bakıyorlar offside'sın...”

1.3. Kentsel Dönüşüm Bir Kısır Döngü Yaratıyor

Türkiye’de ekonomik ve sosyal temellerinden arındırılmış, sadece fiziksel bir müdahale biçimi alan ve kentsel arsa pazarının hareketlendirilerek rant kazanımı olanaklarının artırılmasını hedefleyen kentsel dönüşümün meşruiyeti son yıllarda devlet kurumları ve medya

elinde şekillenmektedir. Bu şekillenmenin dayanağı ise artık varoş olarak anılan gecekondu mahallelerinin artan yoksulluk ve suç potansiyelidir. Ancak son uygulamalar dönüşüm ile suçun yer değiştirdiği ve suç nedeni ile dönüşüme konu olan alanların nüfusunun göç ederek yeni dönüşüm alanları yarattığını göstermektedir. Böylece Türkiye’de dönüşüm yeni bir kısır döngü yaratmaktadır.

Bu olguya en iyi örnek Ankara Altındağ ilçesi Çiçin bölgesi ve bu bölgenin dönüşümünün yarattığı yeni suç mekanlarıdır. Ayrıca bulgular Çiçin bölgesinin de suçtan arındıramadığını hatta suçun daha organize hale geldiğini göstermektedir.

Ankara Altındağ İlçesi sınırları içerisinde bir gecekondu mahallesi olan Çiçin bölgesi, yukarıda tanımlandığı üzere yıllardır artan yoksulluk ve suç oranları ile dikkat çekmekte ve bu konu medyada sıklıkla yer almaktadır. TOKİ, Altındağ Belediyesi ile uyguladığı kentsel dönüşümle; Ankara’nın asayiş açısından sorunlu mahallelerinden, halk arasında “Çiçin” olarak bilinen Gültepe, Doğanstepe ve Aktaş Mahallelerinin çehresini değiştirmek hedefi ile dönüşüm çalışmalarına başlamıştır (www.toki.gov.tr).

“Sağlam şehirler, sağlam gelecek için dönüşüm” sloganıyla başlatılan proje kapsamında, TOKİ ve Altındağ Belediyesi Çiçin mahallesinde bulunan eski yapıları yıkarken yerlerine site içinde kaloriferli, asansörlü ve doğalgazlı yeni konutlar yapmaktadır. 2005 yılında gerçekleştirilen yıkımların ardından Çiçin 1. Etap Toplu Konut Projesi için 2006 yılında inşaatlar başlamış, dört ada üzerine inşa edilen Çiçin Toplu Konut Projesi kapsamında 14 blok 2008 yılında tamamlanmıştır. 950 gecekonduyun yıkımı ile 2009 yılında başlayan 2. Etap ise 2010 yılında tamamlanmış, 3. Etapta kalan 985 adet gecekonduyu yıkan Altındağ Belediyesi 2012 yılında, Çiçin Mahallesi toplu konut inşaatlarına başlamıştır (www.altindag.bel.tr) (Şekil 3).

Şekil 3: Altındağ Çiçin
Kaynak: Orijinal

Ancak dönüşüm sonrasında suçlu olarak kayıtlı nüfusun bir kesimi başka yerlere göç ederken, bir kısmı yine bu alanda kalmış ve suç oranlarını dönüştürerek devam ettirmiştir.

Çiçin bölgesinde anket çalışmasında nüfusun %66’sının en fazla beş yıl, %7’sinin 5-10 yıl, % 6’sının 20-25 yıldır bu mahallede oturduğu sonucu çıkmıştır. Eski gecekondu sahiplerinin oranı ise sadece % 1’dir. Bu sonuç alanda oturan her 3 kişiden 2 sinin kentsel

dönüşüm sonrasında ikamete başladığını göstermektedir. Alanda kiracılık oranı % 36.4'dür. Bu oran da dönüşüm ile ev sahibi olanların önemli bir yüzdesinin evini kiraya verdiğini ve alanı terk ettiğini göstermektedir.

Bu noktada soylulaştırma sorgulamasında nüfus yapısı önem kazanmaktadır. Mevcut nüfusun aylık gelir durumuna bakıldığında 500TL ile 5500TL arasında olduğu görülmektedir. Aylık geliri 1000TL altında olanların oranı % 29, 1000-2000TL aralığında olanların oranı %43, 2000-5500TL aralığında olanların ise %28, 4000-5500TL arasında olanların oranı ise %1'dir. 2014 yılında asgari ücretin 846TL olduğu ve gecekondu nüfusunun düşük gelir düzeyi düşünüldüğünde, asgari ücret altı gelir düzeyine sahip olanların oranının % 20'lerde kalması yeni gelen nüfusun bir üst gelir grubuna dahil olduğunu doğrulamaktadır. Marjinal işlerde çalışan alt gelir grubunun bu alanda yer seçimi de görece azdır.

Anket yapılan kişilere "komşuları ile görüşme sıklığı" sorulduğunda %18 komşularıyla hiç görüşmediğini belirtmiştir. %12'si yılda bir kere, % 9'u ise ayda bir kere görüştüğünü söylemiştir. Sonuçta yaklaşık % 50'nin komşuluk ilişkileri zayıftır. Gecekondu nüfusunun birlikte yaşama alışkanlığı göz önünde bulundurulduğunda bu sonuç da farklı bir nüfusa işaret etmektedir.

%61 mahalleden memnun değildir. Özellikle 1 yıldan az süredir burada yaşayanların tamamı güvenlik problemlerinden şikâyetçidir. Mahallede 1-5 yıldır yaşayanların yani dönüşüm projesi sonrasında ilk yerleşenlerin %88,8'i "güvenli olmaması" nedeniyle mahalleden "memnun olmadıklarını" belirtmişlerdir. Bu durum güvenlik sorununun son yıllarda yeniden ortaya çıktığının göstergesidir. Emniyet Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde de güvenlik problemine farklı bir nitelik kazanarak artışına işaret edilmiştir:

"Modern korunaklı, güvenlik kameralı ve güvenlik elemanlarıyla korunan sitelerde 2013 yılı itibarıyla özellikle narkotik suçlarda yeniden artış oldu. Bu sitelere yerleşen suç örgütleri güvenlik önlemlerini lehlerinde kullanmaya başladılar. Özellikle narkotik suçlar yeni konut alanları ile daha organize oldu. Site girişindeki kameralar ile polisin geldiğinden haberdar oluyorlar. Ayrıca güvenlik personeli de suçlular ile işbirliğide, haber veriyor. Apartman içindeki kameralar da kontrolleri altında. Bir kaç daire sahibi oluyorlar ve daireler arasında saklanmak, kaçmak daha kolaylaştı. Önceleri yeni yeni konutlara yerleşen sakinlerin kapı önlerinden hırsızlıkların, garp, darp ve tacizlerin arttığı bu nedenle bu güvenli görünen sitelerden ayrıldıkları görülmektedir. "

Emniyet Genel Müdürlüğü 2010-2013 yılları arasında suç değişimi incelendiğinde suç oranlarının narkotikte arttığı görülmektedir. Çiçin Bölgesinin yer aldığı Gültepe Mahallesi mal varlığına karşı suç %49, şahsa karşı suç %50 azalırken, 2010 yılında 6 adet olan narkotik baskın sayısı 2013 yılında 16'ya çıkmıştır. Çevre Mahallelerde özellikle şahsa karşı suç ve narkotik suçların arttığı görülmektedir. Aktaş Mahallesi şahsa karşı suç %21, Atilla Mahallesi şahsa karşı suç %30, Kale Mahallesi mal varlığına karşı suç %3, şahsa karşı suç %6, narkotik suçlar %3, Çandarlı Mahallesi narkotik suçlar %42, Server Somuncuoğlu Mahallesi şahsa karşı suç % 700, narkotik suçlar %30 artmıştır.

“Bir suç olayından mağdur olup olmadıkları” sorulduğunda sadece % 36 bu soruya yanıt vermiş, geri kalan cevap vermekten çekinmiştir. Bu % 36 içinde bir suç olayından mağdur olan nüfus %11’dir. Bu soruya cevap verilme oranının azlığı düşündürücüdür. Suç mağdurlarına “hangi suç türlerine maruz kaldıkları” sorusuna %81,8 hırsızlık, %9.1 silahlı saldırı, %9.1 adam yaralama cevabını vermiştir. “Konut alanı çevresinde herhangi bir suçta şahit olup olmadıkları ve eğer oldularsa suç türü” sorulduğunda ise %32 şahit olduğunu belirtmiştir. Bu olayların % 62,5’i hırsızlık, %28’i adam yaralama ve %6,5’i yasadışı ticari faaliyetlerdir. Derin görüşmelerde de dönüşüm sonrası güvenlik sorunlarının değişmediği özellikle vurgulanmaktadır.

Bu noktada kentsel dönüşümüne bakış açısı sorgulanmıştır. %55.2 kentsel dönüşüme olumlu yaklaşmaktadır. Özellikle önceki gecekondu alanında dışlanmışlık hissettiklerini söyleyen nüfusun % 44.8’i yeni konutlar ile bu hissini yok olduğunu belirtmiştir. Gecekondu nüfus için apartmanda oturmak kentlileşmenin önemli bir göstergesidir. Ancak değişen nüfus, artan suç oranları ve konut memnuniyetsizliğine ilişkin sonuçlar gecekondu nüfus için dönüşümün pek de istenileni vermediğini göstermektedir. Dönüşüm yaratılan algı temelinde “iyi” olarak değerlendirilmekte, ancak bu konudaki düşük bilgi düzeyi sonuçlarına ilişkin bilinçlenmeyi sınırlı düzeyde tutmaktadır.

Çin çin Bölgesinden göç edilen yerlerin başında Sincan Saraycık Mahallesi gelmektedir (Şekil 4). Bu alan Altındağ’dan aldığı göç ile kimlik değiştirmiştir. Mevcut nüfusun alanı terk etmesi ile ivme kazanan bu değişim sosyal ve fiziksel mekanda görünür hale gelmiş ve Sincan Belediye Başkanı Saraycık Mahallesinde artan suç oranları ile kentsel dönüşüm uygulamaya karar verdiğini açıklamıştır.

Şekil 4: Sincan Saraycık
Kaynak: Orijinal

2000 nüfusu 7005 olan Sincan Saraycık Mahallesi nüfusunun günümüzde yaklaşık 3000 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Derin görüşmelerde nüfus kaybında ilk kırılmanın alanın Güneydoğudan göç alması ile başladığı, sonrasında Çinçin’de gecekondu yıkılanların 2008 yılından itibaren Sincan’ın Saraycık bölgesine yerleşmesi ile hızlandığı belirtilmektedir. Son yıllarda özellikle narkotik suçlar ile adından bahsedilen mahallede gerçekleştirilen uyuşturucu madde baskınlarında artış gözlemlendiği ifade edilmektedir. Eskiden komşuları ile huzur içinde yaşayan Saraycık halkı bugün sokak aralarında uyuşturucu satışından, komşuluk ilişkilerinin yok olmasından, çocuklarının güvenle sokağa çıkamamasından şikayet etmektedir:

“Geçen sene yan komşumuzu bıçakladılar. O da evinin etrafını tel örgü ile çevirdi. Çocuğunu ve karısını dışarı çıkarmıyor.”

“Geceleri lüks arabalar mahalleye doluyor. Her yerde uyuşturucu satılıyor.”

“Eskiden sabah ve akşamları buradan geçen belediye otobüsü dolu olurdu. Şimdi 2-3 kişi oluyor. Çalışan kalmadı ki. Belediye ve farklı kurumların yaptıkları erzak yardımları da bunda etkili oluyor. Nasıl olsa yardım gelir diye çalışmak istemiyorlar. Zaten çoğu uyuşturucu satıcısı.”

“Biz de taşınacağız. Çocuğumun işten gelmesini korku ile bekliyorum. Kimse ile konuşmuyorum.”

Alanda yapılan gözlem de bu sözleri doğrulamaktadır. Gündüz sokaklar bomboş, sokaktaki bir kaç kişi de birbirine endişe ile bakıyor. Yaşam kalitesi çok düşük, evler ve sokaklar bakımsız, eskiden dikili olan bahçeler şimdi terk edilmiş, gecekondu alanlarının açık alana taşınan toplu yaşam biçimi artık yok.

Böylece mevcut nüfusun alanı terk etmesi ile ivme kazanan ve sosyal ve fiziksel mekanda görünür hale gelen bu değişim kentsel dönüşümün meşruiyet zeminini hazırlamaktadır. Sincan Belediye Başkanı Saraycık Mahallesi’nde artan suç oranlarına dikkat çekerek kentsel dönüşüm uygulamaya karar verdiğini açıklamıştır. Bu açıklama Belediye internet sitesinde şu şekilde yer almaktadır:

“Çinçin’de gecekonduları yıkılan vatandaşların 2008 yılından itibaren Sincan’ın Saraycık bölgesine yerleşmesi ile bu bölgedeki yine özellikle narkotik baskınlarının Ankara genelinde tavan yapması Saraycık belediyesini hareket geçirmiştir. ‘İkinci Çinçin’ vakasının önüne geçmek isteyen Sincan Belediyesi, bölgeyi ‘kentsel dönüşüm alanı’ ilan ederek çalışmalarına başladı.” (www.sincan.bel.tr)

“Başkent’in güvenlik açısından en sorunlu bölgelerinin başında gelen Çinçin Bağları’nda gecekonduları yıkılan vatandaşların Pursaklar ve Saraycık’a yerleşmesi üzerine TOKİ ile Sincan Belediyesi arasında imzalan protokol çerçevesinde Saraycık ve Ulubatlı Hasan Mahallelerinde ihtiyaç duyulan tüm sosyal donatı tesisleri ile birlikte 11.000 konutluk dönüşüm projesi hazırlandı. Proje kapsamında Saraycık Mahallesi’nde 4.800 konut, Ulubatlı Hasan Mahallesi’nde ise 6.200 konut ve 160 işyeri yapılacak.” (www.sincan.bel.tr) (Şekil 5).

Şekil 5: Saraycık Kentsel Dönüşüm Projesi
Kaynak: www.sincan.bel.tr

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Araştırmalar mekânın suçu üreten bir etken olduğunu doğrulamakla birlikte, suçla ilişkilendirilen mekanların toplum gözünde bir algı yaratarak tüm yerleşiklerin damlgalanması sonucunu doğurduğuna da vurgu yapmaktadır. Böylece bu durumun dışında kalmak isteyenler mahalle dışına kaçarken, mahalle ile birlikte mahalleli de damgalanarak, iş bulma, farklı ortamdaki arkadaş edinme şansı törpülenmekte, ve böylece suç davranışları içine çekilmektedir (Erman, 2007). Bu kısır döngü bir anlamda kentsel dönüşüm uygulamalarının meşruiyet temelini oluşturmaktadır.

Ancak unutulmamalıdır ki bu durum sadece toplum gözünde kabul edilebilirliği artırma temelinde şekillenmekte, kentsel dönüşümün özünde ise, sağlıklı yapılaşmış kentsel alanlar ve nüfuslarının sorunlarına çözüm bulmak değil, bu tür alanların yenilenerek kentsel arsa piyasasına katılması yer almaktadır. Kentlerin çöküntüleşmesi gerçeği toplum gözünde meşrulaşan niteliği ile en yüksek faydayı sağlamaktadır. Böylece gecekondu alanları, sağlıklı yaşam koşulları ve yoksul nüfusunun varsayılan suç potansiyeli ile yoksulluğun ve kentsel güvensizliğin görünür yüzü olmuştur.

Gecekondu alanları ve nüfusunun problem olarak algılanması yeni değildir. Geçmişten günümüze değişen etmenler ile gecekondu ve gecekondu problem olarak algılanmış ve hükümet politikaları bu problemin çözümüne temellendirilmiştir. Müdahale biçimleri toplumsal algı düzeyi ile ilişkilendirilmekte, bu ilişkilendirme müdahalelerin meşruiyet sınırlarını tanımlamaktadır. Ancak günümüz kentsel dönüşüm uygulamalarında farklı olan, toplumsal bakış açısının kurumlar ve medya elinde şekillendirildiği ve müdahalenin gerekliliğinin de toplumsal kaygılar temelinde biçimlendirilen bakış açısı ile meşrulaştırıldığıdır.

Bu oluşum yeni söylem alanı “varoş” ile dönüşümün toplum gözünde kabul edilebilirliğini artırırken, gecekondu nüfusun dışlanması ve alanın soylulaştırılması artık bir gerekliliktir. Dönüşüm uygulanan ve rantı yüksek alanlarda soylulaştırma dile getirilmeyen ancak beklenen sonuç olmaktadır. Bu alanlardan ayrılan gecekondu nüfus ise kentin farklı alanlarına, öncelikle başka gecekondu alanlarına dağılmakta, bu alanlardaki yoğunluğu artırmaktadır. Böylece bu alanlar yeni dönüşüm alanları olmaktadır. Dönüşüm uygulanan ancak rantı yüksek olmaya alanlarda ise ya mevcut nüfus yine alanda kalmakta ya da yaşam biçimine uyum sağlayamama, giderleri karşılayamama, vb. nedenlerle satış ya da kiraya verme yoluyla alanı terk etmektedir. Bu durumda yeni gelen nüfus beklenen aksine orta ve yüksek gelir grubu değil yine alt gelir grubudur ve bir yanda değişen nüfus ile dayanışma örüntülerinin yok olması bir yanda da yoksulluğun devamı ile gecekondu sorunu çöküntüleşme sorununa dönüşmektedir. Bu alanların da ileride dönüşüme konu olması kaçınılmazdır. Çiğçin ve Saraycık örnekleri bu savı doğrulamaktadır.

Ancak bu oluşumların sorgulanmasına yönelik, etmenlerin karşılıklı ilişkisine dayalı araştırmalar sınırlı kalmaktadır. Araştırmalar göç ile gecekonduyu, göç ile kentleşmeyi, gecekondu ile kentleşmeyi, gecekondu ile kentleşmeyi, suç ile gecekonduyu, suç ile kent güvenliğini, vb. sorgulamakta, tüm bunların karşılıklı ilişkilerine ve özellikle sorun olarak

algılanan gecekondü alanlarına müdahale biçimlerinin etkilerine değinmemektedir. Bu eksiklik olgunun medya, vb. araçlar elinde yanlış bir söylem olarak güçlenmesine neden olmaktadır. Bu söylem ile kentsel dönüşümü tek yöntem olarak gören yaklaşımlar mekansal farklılıklar, ekonomik ve sosyal mekan oluşumlarının yeniden üretimini zedelenmektedir. Bu nedenle dönüşüme plan dahilinde ve kent bütününde ekonomik ve sosyal olguları ile birlikte bütüncül yaklaşma gerekliliği, mekansal iyileştirme ile birlikte topluma katılma/entegre olma yollarının araştırılması, bu anlamda sosyal bütünleşme hedefine ulaşım ortamlarının yaratılması, sosyal dayanışma ağlarının dönüşümde tetikleyici olarak kullanılması, diğer bir deyişle kendine özgünlüğün sınırlayıcı değil, olanak olarak değerlendirilmesi, dönüşümün başarısı ve sürekliliği açısından gereklidir.

KAYNAKLAR

- Adaman, F. & Keyder, Ç. (2006). Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Rapor*.
- Akman, K. (2009). İstanbul’da Kentsel Farklılaşmalar ve Mekansal Yansımaları, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 117-127.
- Ayata, S. (1996). Varoşlar Çatışma ve Şiddet, *Görüş*, (6), 18-23.
- Bektaş, Y. & Yücel, C. (2013). Ankara-Altındağ Tepesi Gecekondu Bölgesi’nde Mekansal Ayrışmanın Gözlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *MEGARON*, 8(2), 115-129.
- Bozkulak, S. (2005). Gecekondu Varoş’a: Gülsuyu Mahallesi, İstanbul’da Kentsel Ayrışma: Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar, (166), 239.
- Brantingham, P.J. (1995). Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors, *European Journal of Criminal Policy and Research*, (3), 5-26.
- Buğra, A. (2008). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika, *İletişim Yayınları*, İstanbul.
- Çakır, S. (2011). Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (23), 209-222.
- Davis, M. (2007). Gecekondu Gezegeni, *Metis Yayınları*, İstanbul.
- Demirtaş, N. & Şen, S. (2007). Varoş Identity: The Redefinition of Low Income Settlements in Turkey, *Middle Eastern Studies*, 43(1), 87-106.
- Dönmezer, S. (1981). Kriminoloji, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, İstanbul.
- Emini, F. T. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri, *Yönetim ve Ekonomi*, 16(2), 31-48.
- Erder, S. (1996). İstanbul’a Bir Kent Kondu Ümraniye, *İletişim Yayınları*, İstanbul.
- Erman, T. (2007). Çandarlı-Hıdırlıktepe (Altındağ, Ankara) Örneği Üzerinden Suç ve Mekân İlişkisi ve Mahalleli Deneyimleri, *Kent ve Suç, Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, (6), 30-33.
- Erman, T. (2004). Gecekondu Çalışmalarında ‘Öteki’ Olarak Gecekondu Kurguları, *European Journal of Turkish Studies*, 1.
- Etöz, Z. (2000). Varoş: Bir İstila, Bir Tehdit, *Birikim*, (132), 49-53.
- Geniş, Ş. (2006). Review: İstanbul’da Kentsel Ayrışma: Mekansal Dönüşümde Farklı Boyutlar, *European Journal of Turkish Studies*.
- Gove, W. R. (1975). The Labelling Perspective: an Overview, *Sage Publications*, New York-London, 3-20.
- Gunder, M. (2010). Planning As The Ideology of (Neoliberal) Space, *Planning Theory*, 9(4), 298-314.
- Güzey, Ö. (2012). Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları: Neo-liberal Kent Politikaları, Yeni Kentsel Aktörler ve Gecekondu Alanları, *İdeal Kent*, (7), 64-83.

- Harvey, S. (2005). Literature Review: Police Practice in Reducing Residential Burglary, *Research on the effectiveness of Police Practice in Reducing Residential Burglary Report 3*, Ministry of Justice Publishes, New Zealand, 19-59.
- Hubbard, P. (2004). Revenge and injustice in the neoliberal city: uncovering masculinist agendas, *Antipode*, 665-686.
- Işık, O. & Pınarcıoğlu, M. (2001). Nöbetleşe Yoksulluk, Sultanbeyli Örneği, *İletişim Yayınları*, İstanbul.
- Kara, M. & Palabıyık, H. (2009). 1980 sonrası Türkiye’de konut politikaları: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) Gecekondu Dönüşüm Uygulamaları, <http://idc.sdu.edu.tr> (10.04.2012).
- Karaman, O. (2012). Urban Renewal in Istanbul: Reconfigured Spaces, Robotic Lives, *International Journal of Urban and Regional Research*, 10.1111/j.1468-2427.2012.01163.x.
- Kılınç, Z, A. & Çelik, A. (2009). Kentsel Dönüşüm ve Kültürel Dönüşüm, *Selçuk Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Konya, (18), 145–164.
- Kıray, M. (1998). Modern Çehirlerin Gelişmesi ve Türkiye’ye Has Bazı Eğilimler, *Kentleşme Yazıları*, Bağlam Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2006). Kentsel Dönüşüme Modern Kent Mitinin Çöküşü Çerçevesinden Bakmak, *Planlama*, (2), 7-12.
- Lovering, J. (2007). The Relationship Between Urban Regeneration and Neoliberalism: Two Presumptuous Theories and A Research Agenda, *International Planning Studies*, 12(4), 343-366.
- Lovering, J. & Türkmen, H. (2011). Bulldozer Neo-Liberalism in Istanbul: The State-led Construction of Property Markets, and The Displacement of The Urban Poor”, *International Planning Studies*, 16(1), 73-96.
- Öniş, Z. (2004). Turgut Özal and His Economic Legacy: Turkish Neo-Liberalism in Critical Perspective”, *Middle Eastern Studies*, 40(4), 113-134.
- Peck, J. & Tickell, A. (2002). Neoliberalizing space, *Antipode*, 380-404.
- Pınarcıoğlu, M. & Işık, O. (2008). Not Only Helpless But Also Hopeless: Changing Dynamics of Urban Poverty in Turkey, The Case of Sultanbeyli-Istanbul, *European Planning Studies*, 16(10), 1353-1368.
- Sheldon, K. (1998). The Home Range: Topographical & Psychological Influences on the Target Selection of House Burglars, *Liverpool Hope University 1998-99 Library Articles*, (1), 7-21.
- Sokullu-Akıncı, F. (1994). Suç Nedenleri, *Kriminoloji*, İstanbul.
- Swyngedouw, E., Moulaert, F. & Rodriguez, A. (2002). Neoliberal Urbanism in Europe: Large-scale Urban Development Projects and The New Urban Policy, *Antipode*, 542-577.
- Şenyapılı, T. (1998). Cumhuriyet’in 75. Yılı, Gecekondu’nun 50. Yılı, *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, Y. Sey (der), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 301-316.

- _____ (2004). Charting the ‘Voyage’ of Squatter Housing in Urban Spatial ‘Quadruped’, *European Journal of Turkish Studies*, 1.
- Taşan-Kok, T. (2010). Entrepreneurial Governance: Challenges of Large-scale Property-led Urban Regeneration Projects, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 101(2), 126-149.
- Tekeli, İ. (2008). Göç ve Ötesi, *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, İstanbul.
- TMMOB Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu, (2006). Kentsel Dönüşüm Değil, Rant Amaçlı Tasfiye Yasası, *Planlama*, (2), 5-6.
- Türkün, A. (2011). Urban Regeneration and Hegemonic Power Relationships, *International Planning Studies*, 16(1), 61-72.
- Ulusoy, A. (2008). Kentsel Dönüşüm ve Ankara’da Toplu Konut Uygulamaları, *Mülkiye Dergisi*, (32), 151-160.
- Uzun, C. N. (2006). Yeni Yasal Düzenlemeler ve Kentsel Dönüşüme Etkileri, *Planlama*, (2), 49-52.
- Wacquant, Loic J.D. (2006). Territorial Stigmatization in the Age of Advanced Marginality, *Thesis Eleven*, (91), 66- 77.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Gecekondu>
- <https://www.toki.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF693712DAEAF2E646> (01.04.2012).
- <http://www.hurriyet.com.tr/ankara/24489201.asp> (16.02.2014).
- <http://www.emlakproje.com/suc-mahallesinde-buyuk-donusum> (16.02.2014).
- <http://www.bugun.com.tr/son-dakika/-maalesef-bugun-kentsel-donusum--haberi/1224722> (16.02.2014).
- <http://www.aksam.com.tr/yasam/tassal-donusum--84717h/haber-84717> (16.02.2014).
- http://www.altindag.bel.tr/haber.asp?islem=1&haber_ID=4018 (20.01.2017).
- <http://www.sincan.bel.tr/HaberDetay.aspx?HID=88> (20.01.2017).